

Етикетирането на храните – важен елемент за осигуряване на успешна търговска дейност

**ст.н.с. д-р Веселка Дулева, дм
Национален център по опазване на
общественото здраве
Сертифициран експерт по международно
законодателство за храни**

Хармонизираните изисквания за етикетирание, реклама и представяне на храните

- Са елемент от европейското законодателство и националните политики по безопасност на храните
- Създават условия за свободно движение на стоките
- Създават условия за лоялна конкуренция при производство и продажба на храни

Адекватното етикетирание, представяне и рекламиране на храни

- Осигурява висока степен на протекция на потребителите
- Дава необходимата информация на потребителя за състава на храната , съдържанието на хранителни вещества, здравните ползи, условия и начин на използване
- Улеснява информирания избор на потребителите

Етикетът осъществява връзка и е източник на информация за:

- Потребителя
- Производителя / Търговеца
- Контролните органи
- Здравни специалисти
- При оценка на хранителния прием

Етикетирането на храните

Задължителен елемент

- при продажба на предварително пакетирани храни в потребителски опаковки за крайни потребители
- за храни, предназначени за снабдяване на заведения за обществено хранене

Не се изисква

- при продажба на храни в насипно състояние, предлагани след премерване или подлежащи на последваща обработка

Регламентиране на изискванията при етикетиране на храни

ЕВРОПЕЙСКО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО	БЪЛГАРСКО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО хармонизирано
General Food Law	Закон за храните
Regulation 852/2004 for food hygiene	Наредба № 5, обн. ДВ бр. 55/2006 год. за хигиената на храните

Регламентиране на изискванията при етикетиране на храни

ЕВРОПЕЙСКО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО	БЪЛГАРСКО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО хармонизирано
Directive 2000/13/EC to the labelling, presentation and advertising of foodstuffs	ПМС №136/2001 за изискванията за етикетирането и представянето на храните
Directive 2003/120/EC on nutrition labelling for foodstuffs	Наредба № 23/2001 за представяне на хранителна информация при етикетиране на храни
Regulation No 1924/2006 (EC) on nutrition and health claims made on foods	Прилага се директно

Изисквания към етикетирането на храните

Данни на български език за :

- **Наименование**
- **Списък на съставките**
- **Количество на съставките** – когато се подчертава наличието им или се характеризира продукта
- **Обозначение**, че храната или определена нейна съставка е произведена от **генетично модифицирани организми**
- **Срок на минимална трайност**
- **Специални условия на съхранение**
- **Нетно количество** на предварително опакованите в отсъствие на потребителя храни
- **Указание за употреба**, в случай че потребителят не би могъл да ползва храната без него
- **Маркировка за обозначаване на партидата**
- **Име/фирма, седалище и адрес на производителя**
- **Произход на храната** или наименование на региона, където е произведена, когато липсата на тези данни би могла да доведе до заблуда на потребителя

Изисквания към данните в етикета

- На български език, ясен, разбираем и четлив, на място лесно за виждане, да не се изтрива; освен на български, може и на друг език;
- На едно зрително поле се изписват **наименованието**, срока на минимална **трайност**, името на **производителя** и на **търговската марка**.
- **Не трябва да заблуждава** потребителите и да приписва на храната свойства, които не притежава, както и свойства да предпазва, лекува или излекува от дадено заболяване.
- **Не трябва да внушава** специални качества на продукт, когато всички останали подобни храни притежават същите качества.

Специални изисквания към етикета

- Хранителна информация
- Хранителни претенции
- Здравни претенции

Хранителната информация при етикетиране на храните дава възможност на потребителя :

- Да се информира за съдържанието на енергия и хранителни вещества в хранителния продукт
- Да направи личен избор на продукт

Регламентира се от:

- Наредба № 23/2001 за представяне на хранителна информация при етикетиране на храни
- Regulation No 1924/2006/EC on nutrition and health claims made on foods

Хранителната информация при етикетирането на храните включва данни за:

Основна информация

- Енергийната стойност
- Количества на белтък, мазнини, въглехидрати,

Разширена информация - Количества на

- Нишесте, Захари, Влакнини
- Поливалентни алкохоли
- Наситени мастни киселини
- Моненаситени мастни киселини
- Полиненаситени мастни киселини
- Холестерол
- Количества на Витамини и Минерали
- Натрий

Представянето на хранителната информация е според действащото в момента законодателство е

- Доброволно
- За храни с хранителни претенции задължително се обявява енергийната стойност и съдържанието на хранителни вещества

Хранителна претенция относно енергийната стойност и съдържанието на хранителни вещества е:

Всяко представяне и всяко рекламно съобщение, което констатира, предполага или загатва, че храните имат особени хранителни свойства, свързани с:

- Енергията, която доставят като намалена, увеличена или не доставят
- Хранителните вещества които съдържат, съдържат в редуцирани или увеличени пропорции или не съдържат
- Указанието за качества или количества на дадено вещество не е претенция

Включване на хранителни претенции при етикетиране и реклама на храните

- Когато хранителното вещество има благоприятен хранителен или физиологичен ефект върху организма
- Когато хранителната претенция е вярна и неподвеждаща
- Когато хранителното вещество за което е формулирана претенцията присъства в крайния продукт в достатъчно количество, отсъства от продукта или присъства в редуцирано количество за да прояви физиологичен ефект

Пример: Хранителни претенции и условия за приложението им - **Енергия**

Храна с ниско енергийно съдържание

Съдържа по-малко от 40 kcal на 100 g или 20 kcal на 100 ml

Храна с намалено енергийно съдържание

Ако енергийната стойност е намалена най-малко с 30% спрямо първоначалната енергийна стойност

Храна без енергийно съдържание

Съдържа по-малко от 4 kcal на 100 ml

Пример: Хранителни претенции и условия за приложението им - **Мазнини**

Храна с ниско съдържание на мазнини

съдържа не повече от 3 g мазнини на 100 g
или 1,5 g на 100 ml

(1,8 g мазнини на 100 ml частично обезмаслено мляко)

Храна, несъдържаща мазнини

съдържа 0,5 g мазнини на 100 g/100 ml

Хранителните претенции могат да се използват при етикетирание, представяне и реклама на храни когато

- Не са фалшиви, двусмислени, заблуждаващи
- Не пораждат съмнение относно безопасността и/или хранителната стойност на храната
- Не поощряват повишен (свръх) прием на храна
- Не заявяват, внушават или означават (предполагат), че балансирания и разнообразен хранителен прием не може да осигури достатъчно количество хранителни вещества
- Не се отнасят до промени на функциите на организма, които създават страх в потребителите при картинно, графично или представяне чрез символи

Здравни претенции

- **Здравна претенция** е всяка претенция, която заявява, внушава или означава, че съществува връзка между дадена храна или нейна съставка и здравето
- Претенция за “**намаляване на риска от развитие на болест**” е здравна претенция която заявява, внушава или означава, че консумацията на дадена храна или нейна съставка значитимо намалява риска от развитие на определена болест при човека – подлежи на процедура по оторизация
- Здравна претенция за **здраве и развитие при деца** – подлежи на процедура по оторизация

Основни елементи при Регулиране на здравните претенции при етикетиране на храни в Европейския съюз

- Изискване за научна оценка на здравните претенции от European Food Safety Authority
- Допускат се здравни претенции, които описват ролята на нутриент или друга субстанция за растежа, развитието и нормалната физиологична функция на тялото и са базирани на дългогодишни и непротиворечиви научни изследвания и доказателства
- В момента се извършва оценка на списък от здравни претенции и след приключването ще бъде публикуван списък на разрешените за използване здравни претенции в Европейската общност
- Разбираемост на здравните претенции за консуматорите

Хранителни профили при формиране на хранителни и здравни претенции

- Разработват се на основание Регламент 1924/2006
- Определят специфични изисквания към отделните групи храни по отношение съдържанието на наситени мазнини, сол (натрий) и захар когато за тези храни се формулират хранителни и/или здравни претенции
- Храни, неотговарящи на хранителните профили не могат да бъдат представяни/етикетирани с хранителни или здравни претенции
- До края на годината предстои публикуването на изискванията в отделен регламент на ЕС.

Изследване на Европейски съвет за информация по храни (EUFIC) за отношението на потребителите към етикетите на храните

- Проведено през периода 2003–2006 в 15 страни от Европейския съюз
- Съществува интерес на потребителите към информацията, представена на етикетите.
- Потребителите разбират връзката между здравето и храненето, като много от тях имат желание за предприемане на мерки за здравословно хранене
- Потребителите желаят опростяване на информацията върху опаковките, представяне на информацията по по-лесен за разбиране начин. (Напр. една част харесват използването на цветовете на светофара, но други го считат за агресивен.)

Отношение на потребителите към етикетите на храните

- Нисък относителен дял на потребители, които четат етикетите
- Тези които ги четат, обичайно избират част от информацията, имаща отношение към техен здравен проблем (диабет, висок холестерол, хипертония и др.)
- Често потребителите объркват състава на храните с хранителната информация
- Хранителната информация от етикета не служи за оценка при избора им на храни
- Повечето консуматори считат, че информацията върху етикетите е претрупана

Разбираемост на етикетите - Трудно разбиране на етикета от потребителите

- Комплексна информация, която затруднява потребителите (например калориите са разбираеми от потребителите, но какво означават килоджаулите и каква е разликата между тях?) Етикетите не съдържат обяснения или указания къде да бъде намерена необходимата за тях информация.
- Често потребителите не знаят как да използват в ежедневието си избор на храни информацията от етикета (напр. само някои знаят какви са енергийните им потребности за деня)
- Препоръчителен дневен прием (%) или препоръчителни дневни количества (GDA) помагат в избора на храни от потребителите, но често те имат нужда от допълнително обяснение
- Потребителите считат, че е необходимо твърде много пресмятане при избор на храни, което ги затруднява

Ниска мотивация

- Потребителите приемат, че мястото за етикетите върху опаковките е ограничено, но са притеснени от липсата на четливост (много малки букви, отпечатване с неподходящи цветове, твърде много езици.....)
- Липса на приложимост на информацията – по-скоро атрактивни, отколкото с важна за здравето информация
- Липсва мотивация за използване на етикета като начин за достъп до информация за храните и инструмент за планиране и поддържане на здравословна диета

Какво искат потребителите?

- Етикетът да бъде зона на доверие
- Стегнат, кратък, ясен, четлив, лесен за употреба и помагач да се ориентират в избора си
- Ясно представена информация, добре структурирана, логична, като същевременно разбират, че не всичко може да бъде представено върху етикета.
- Изискванията за хранителна информация да бъдат със строги правила за представяне и точно насочен ползвател.
- По-добре дефинирана роля и полза на етикета като помощник при избора на храни в дневния прием.

- Отговорностите на производителите, законодателните и контролни органи са пред предизвикателството!
- Как да превърнат информацията от етикета на храните в източник на доверие за потребителите и в надеждно средство за информиран избор на храни???
- Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the **provision of food information to consumers**

Предложение за РЕГЛАМЕНТ за предоставянето на информация за храните на потребителите

- Обединява и актуализира две области на законодателството за етикетирание - общото етикетирание на храните и етиктирането за хранителната информация
- Преразглеждане на законодателството в областта на етиктирането на храните се налага поради факта, че то датира от 90-те години и не отразява съвременните тенденции

Обсъждани промени в изискванията за етикетирание:

- Изясняване на отговорностите по отношение на етикетирането на храните за различните стопански субекти в хранителната промишленост по веригата за снабдяване;
- Обяването на страната на произход следва да бъде определено в съответствие с Митническият код на Общността.

Обсъждани промени в изискванията за етикетиране

Въвеждане на задължителна хранителна информация при етикетиране на храните

- енергийната стойност
- мазнини, от които и наситени мазнини
- въглехидрати, от които и захари
- сол
- изразени като количество на 100 g или на **100 ml** или на порция в основното зрително поле

Обсъждани промени в изискванията за етикетирание

- Подобряването на четливостта на информацията, предоставена на етикета, както и задължителен минимум на големината на буквите, с които се изписва задължителната информация;
- Въвеждането на изискване, според което информацията по отношение на алергизиращи съставки следва да бъде налице и за храна, която не е предварително опакована, и която се продава чрез търговия на дребно и в заведения.

Благодаря за вниманието!